

Tekenencefalitis virus

(TBE of FSME) nu ook in Nederland aangetroffen

Door de zachte winters heeft het Tekenencefalitis virus (TBE-virus) zich kunnen uitbreiden tot binnen de Nederlandse grenzen. RIVM is dit recent op het spoor gekomen via onderzoek bij reeën. Het was al een bekend virus bij teken in vele Europese landen. In West-Europa circuleert de milde vorm van het virus, in Oost Europa de meer agressieve versie. Slechts een zeer klein percentage mensen wordt hiervan ernstig ziek na een tekenbeet, maar als je ziek wordt, kunnen de gevolgen zeer ernstig zijn. Het TBE-virus verloopt dus meestal ongemerkt of met griepachtige klachten maar kan in het ernstigste geval hersenvliesontsteking veroorzaken. Het TBE-virus kan voorkomen in larven, nimfen en volwassen teken.

Waar komt TBE-virus in teken voor?

TBE-virus komt tot nu toe voornamelijk voor bij teken in Zuid-Duitsland, Oostenrijk, Scandinavië en Oost-Europa. Dit verspreidingsgebied heeft zich steeds verder uitgebreid. RIVM heeft in heel Nederland honderden reeën onderzocht. Van de zes positieve dieren, kwamen er vijf dieren uit het Nationaal Park Sallandse Heuvelrug. In dit gebied zijn daarna ruim duizend teken onderzocht en bij twee teken is het virus aangetoond. Daarnaast is onlangs een wandelaar op de Utrechtse Heuvelrug besmet geraakt met dit TBE-virus. Het risico op besmetting lijkt zeer laag en vervolgonderzoek moet nu meer gegevens opleveren. RIVM start een onderzoek onder boswachters en jagers op zoek naar antistoffen tegen het virus zodat duidelijk wordt wat de kans is op besmetting en op de hersenvliesontsteking.

Wat betekent dit voor u?

In feite verandert er nog niets in het advies aan beroepsbeoefenaars in het groen, maar wel wordt het belang van alle bekende preventieve maatregelen om tekenbeten te voorkomen weer eens onderstreept. Immers een teek kan diverse ziekten overbrengen.

Preventie van tekenbeten

- Draag huid bedekkende en sluitende (werk)kleding (o.a. broek in sokken). Spuit sokken, schoenen en de onbedekte huid eventueel in met een middel dat 30-50% DEET bevat;
- Draag in risicogebieden met anti-tekenmiddel geïmpregneerde kleding;
- Controleer kleding en lichaam niet alleen op het eind van de werkdag maar ook zo veel mogelijk tussendoor (bijv. bij pauzes, toiletbezoek), ook als u geïmpregneerde kleding draagt;
- Verwijder de teek zo snel mogelijk met een tekenpincet;
- De teek zit het liefst op warme, vochtige plekken, zoals uw hoofd, nek, oksels, armen, liezen, billen en knieholtes. Gebruik een spiegelletje om ook plaatsen te controleren die u moeilijk kunt zien;
- Noteer altijd zowel de datum als de plek van de tekenbeet;
- Neem bij medische klachten contact op met de huisarts, zoals bij een groter wordende rode vlek of ring op beetplek of als u een tot drie weken na een tekenbeet koorts, griepachtige klachten en (ernstige) hoofdpijn krijgt. Wees extra alert als u op de Sallandse- en Utrechtse heuvelrug werkt;
- Het eten en drinken van rauwmelkse producten wordt afgeraden;
- GGD'en bieden aan reizigers het vaccin tegen het TBE-virus aan. Het staat iedereen vrij om hier gebruik van te maken. Echter omdat het risico op het krijgen van de hersenvliesontsteking na een tekenbeet in Nederland onbekend is maar bijzonder laag lijkt, wordt nog niet geadviseerd om over te gaan op het preventief aanbieden van het vaccin aan alle beroepsbeoefenaars in het groen. Afgewacht wordt wat nader onderzoek zal opleveren.

Verschil tussen TBE-virus en de ziekte van Lyme

De verschillen tussen TBE-virus en Lyme zijn in onderstaande tabel weergegeven.

	TBE-virus	Ziekte van Lyme
Ziekteverwekker	Virus, antibiotica werken niet tegen een virus.	Bacterie, is gevoelig voor antibiotica.
Besmetting	Het virus zit in de speekselklieren van de teek en kan al binnen 15 minuten na vasthechting in de huid leiden tot besmetting.	De bacterie bevindt zich in de maag van de teek. Pas nadat de teek bloed heeft gezogen wordt de bacterie overgedragen. Door de teek binnen 20 uur te verwijderen, wordt de kans op de ziekte van Lyme kleiner.
Voorkomen in Europa	Midden- en Oost-Europa, Zuid Scandinavië. En nu dus ook in Nederland.	Geheel Europa.
Symptomen	<p>In de meeste gevallen verloopt de ziekte zonder symptomen.</p> <p>Ziekte verloopt vaak in twee fases:</p> <ol style="list-style-type: none">1. Binnen een tot drie weken na de beet: koorts, vermoeidheid, hoofdpijn, algehele malaise. Deze fase duurt meestal 2 dagen tot een week. Dan verdwijnt de koorts voor een paar dagen.2. Bij een aantal mensen ontstaat de tweede fase met hoge koorts, ernstige hoofdpijn, ontsteking van de hersenen en hersenvlies. Eén tot twee procent van deze patiënten overlijdt aan deze infectie. Soms leidt tekenencefalitis tot ernstige en blijvende aandoeningen van het zenuwstelsel. <p>Mensen boven de 50 jaar lopen een grotere kans dat de ziekte overgaat in fase 2.</p>	<p>Ziekte van Lyme wordt opgedeeld in drie stadia:</p> <ol style="list-style-type: none">1. Vroege, lokale ziekte van Lyme: Binnen 2 – 4 weken (soms tot 3 maanden) ontstaat een rode, steeds groter wordende kringvormige huidverkleuring of rode vlek. Deze rode kring (Erythema migrans (EM)) wordt niet altijd opgemerkt en verschijnt ook niet altijd. De EM verdwijnt vanzelf. Binnen 3 maanden na de tekenbeet kunnen griepverschijnselen (spierpijn, hoofdpijn, koorts) optreden.2. De door het lichaam verspreide ziekte van Lyme: gewrichtsontstekingen, aangezichtsverlammingen, dubbelzien, neiging tot flauwvallen, hartklachten, huidproblemen.3. Langdurige of chronische klachten toegeschreven aan Lyme.
Vaccinatie	Vaccinatie vooraf, bestaande uit 3 inentingen. Om de 3 – 5 jaar een opfris-inenting.	Is er niet.
Behandeling	Mensen met tekenencefalitis worden bewaakt op de intensive care afdeling. Er zijn geen specifieke medicijnen tegen het virus.	Met antibiotica. Hoe eerder met de behandeling wordt begonnen, hoe beter het resultaat.

De schapenteek (*Ixodes ricinus*)

Meer informatie

Meer informatie over tekenencefalitis en de Ziekte van Lyme is te vinden op de website van het RIVM, op respectievelijk www.rivm.nl/onderwerpen/T/tekenencefalitis en www.rivm.nl/onderwerpen/Z/ziekte_van_Lyme.

Daarnaast heeft de VBNE een folder over teken en de ziekte van Lyme en een sticker over systematische tekencontrole uitgebracht. Stigas heeft een filmpje gemaakt over systematische tekencontrole, deze is ook op de website van de VBNE te vinden: www.vbne.nl.